

Ályktanir Alþingis 1941

Bjarni Benediktsson – Stjórnsmál – Alþingi – Þjóðverja – Stjórnarskrár – Riftingarréttur

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

bjarnibenediktsson.is

Einkaskjalasafn nr. 360
Ræður Bjarna Benediktssonar
Askja 4-1, Örk 8

©Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Alþjóttari Alþingis
vorið 1941

Eflin Þóroar Benediktsson
þrójama

stjórnskipun og sjálfstæði
— Íslands
I.

Viðtíng fyrir gentum sam-
ingum, lögum og rétti: er trinda-
laust ein af löfustöðum meining-
arinnar, Santa samninga, lög og
rétt he fur at hafa: heitri. Af
fur leitir þó engum vegum, at ein
haf: at: it rétt fyrir ein, sem lök-
stafinn þrætti. Engum löggjafa ne
samninga-at-la hefi ein tekið
at gjá fyrir öll þau atvika, sem
fyrir komu: hvern lifanda lífi.
Blind þýgð vit lökstafrinn, hvern-
ig sem á stundun, heitun oft at
leita til fullkomins ranglátis og
hafa: þó meit ein algera misgæ-
reit réttar skipunarinnar. Þ þessu
felst samt eini, at at: it megi vika
frá ortum laga og samninga, er
þau komu heit mitun. þá, sem
ella, vortun at nota metakhöft, þat
~~atvika~~ ^{þrangar} vandfundit. En
þa visa lög þrætti leitirna.

þekking á setnum lögum
og heitun samningstegundum er
at visa ~~atvika~~ sjálfstæðun þáttun lög-
þrættianna. Sá, sem munit heit:
þetta eitth, veri þó eini miklu meir
þrætti: þau, en beinum ortum hafa verið sett,
þin þau ortum settun ~~þrætti~~ eru
eili þess breytingum undir orpin.
Sleiki lagabálkan eru oft þekki
ein gjaldi meit einum þessu drætti:
Atal atviti: lög þrættianna er fur
ein þekking á þessu. Slitt skift-
in miklu meira máli at vita, hvern

II.

At foranótt 10. maí 1940 voru
 breyken herofli settar á land í
 Reykjavík, þar sem höfuðstjórn
 í landinu og stöðugt búið, um
 sig. ~~Þetta og þetta~~ fyrsta greindi
 menn nokkur á um, hver næstgætt
 ágerðum.
 Brotum var á þessum flötum at-
 vika stjórnskipunum hafa hinsvegar
 ótrúlegt lítt: ljós, at Brotum er
 þat lífsnæmstær at hindra, at
 þeim fjandæmlega mikil má: þar
 fótferur og atstötur til flota- og
 flugstötra. Þat sama er og þunn-
 ugt um Bandaríkjamenn, at
 þeim munu eigi þola, at andstát-
 ingar þeimra stjást þar at.
 Hvernatar þisting landinu er ~~þetta~~
 austríjalega svo mikil, at ^{menn} þat
 geta ^{namast} eigi varst þess, at ^{þat} þá at
 vera óáveitt, því at alla vertur,
 at þessu andstátningu þessum tryggja
 stöðveldi ~~at~~ landinu, at a. m. k.
 at skapa þar gæðvæta og
 upplausn, þar: mjög ríttur blitfalli
 við þá ^{þeimra} ~~þessu~~ stjást svo
 [þessu], til at þessu þar um sig
 í frít: Þar þat at vísar þessu
 ort: samvara, at mjög ómöklega
 þessi þat mótun í oss Ísland-
 isgæm, vopna- og varna keisum,
 af stórleik hvernatar atök hefist
 um land vort, er einn og fram
 til þessa þessu þessu, verður
 þat eigi talið atstáturleyst öth:
 at gera við þessu, at dikt geti
 þá og þessa ~~þessu~~ ort: J.
 Þvat sem um þat er, þá

Þjóðverjan hjáttar og
 algeru hafnarmenn í landit og
 þat gjálft á ófrítan vort: Fram
 at þessu hafa þessu vort at
 sér mætti at ~~þessu~~ þessu vort
 at stjóra allar ríðingur landsmanna
 til Englands, er met öllu er
 óvíst, hve þessu þessu þessu vort
 þat stjóra.

s. l.

Þvat sem um þat er, þá

frán 20. júní 1937. Eftir ortum
stjórnarbrávarinnar var þriðjörðin
hili þingmanna lokit 20. júní
1941, og eftir kosningalögnum
áttu þær þá að verða ritasta
sunnudag: þessum mánuði.

Enn þynni milli stjórnarbrávarinnar
um, þriðjörðin er samkvæmt
ortum stjórnarbrávarinnar undan-
tekningslaust og verður eigi breytt
meðan eftir þessu að fari, sem
eftir stjórnarbrávarinnar hefur að hlafa
um þessu ákæmt: henna, er
þessi er gert sérstök undantek-
ning um. Þ. e. a. s. til þess þess
samþykki tveggja Alþingja: ríð
með þingnefni: milli og staðfest-
ingun handhafa kosningsvalds.
Hins vegar er þessu um þetta á-
kæmt: stjórnarbrávarinnar má
þessum, þessu gjallfri mein heim-
ild til að breyta frá þessu í
sérstökum tilfallum, þessu
sérstök atvika eru þessu heudi.

Slík heimild þessu þessu
um þessu ákæmt: stjórnskipunar-
lega annara vikja. Þessu er
þessu samt til þess: Englandi,
mötulandi þessu og þessu-
legra stjórna háttu, að vikja frá
almennum reglum stjórnskipun-
arinnar þessu mikil liggur til
En þessu stendur að vissu sérstök-
lega í, þessu að þessu engin
formleg stjórna brá, sem er til þess
sé að breyta er öðrum lögum
eins og í Íslandi og víða annar-
statar er. Þá veigjanleiki stjór-
nskipunarinnar, er af þessu stöðu,

hef- þó áft gott gildi þessan na-
 helgi minni ^{í Englandi en í öðrum löndum} ~~þessan~~
 þvi at England hefir længst allra
 vilja stöðugt af sín brotsjöa bylt-
 unga þeirra, sem löngum vilja
 untkoma stjórnskipum viljanna,
 og einmitt þengast hefir fyrirmynd-
 þjálfara stjórnaðátta og þeisgratis
 vitsvegna mun lönd verið sött,
 enis og þegar en soðt. Skilvort-
 þess, at svo hefim mátt verða,
 en þetta, at stjórnskipuninni
 hefir aldrei verið ofbotit. Þess
 hefir verið verið til eftir
 þessum þess löfandi lífs, enni
 þessan atit verið metim meira
 en löfstafrunum, atalvort: meira
 en auðvortit.

'Í Englandi hefir þat eigi
 þótt vanþuga vert, þegar níðit hefir
 verið: þetta, enis og í þeim stöð-
 aldunum 1914-1918 og í
 öfrit: þess, en ni stundum,
 at fresta þing þessingum. Þetta-
 menn þess: löndi hafa ni m.a.s.
 löf:it uppi, at vanþuga vert væri
 at löta almenna þing þessing-
 an þess fram þess en at þess
 árum löfnum frá stöðaldun-
 um, þvi at ólíklegt væri, at ^{þess} ~~þess~~
 góð: atvillum svo löfðat, at
 þessingun gætu ort:it söm mynd
 þjótun viljans. Frestan þing þess-
 inga í: Englandi ávortin met
 veisun þessum löfum, og þess en
 þess, at viss eigi: löga vit
 veis stjórna skrár þessingum, þvi
 at þess en eigi til. En þess eigi

síðan er þá, en þingmenn komu
 til ákvæðis tíma, og af þeim fram-
 lögja umboð sín gjálfi um fram-
 þann tíma, þó er þar um alveg
 samþykkingu ^{af þingi} ~~þingi~~ gegn þjóðendum
 að standa í bótum löndum. Í
 Englandi datt þá enginn um, að
 af sögu nika mautsögn er fyrir
 heudi, þá sé öðle vátstöfum rétt-
 mat.

Í víðfengjanlest er, að þann-
 leger munur hlýtur að standa á
 þessu í Íslandi, þar sem stjórna-
 skrárin heimilar engu undantekningu
 frá fyrirmálinu um, að hámarks
 hjórtinnabils skuli vera þjógn
 ír, og í Englandi, þar sem svo er
 áttalt sem hjórt vor, ^{sem og} ~~þá~~ þeir
 löndum, þar sem fyrirvari
 þessa dnis býnni þerum ortum
 að verð telin í stjórna skrána.
 Af þjógn íslensku stjórna skrá-
 innan um þetta verður þó ~~engu~~
^{eign} ~~þessum~~ ^{drengin} ~~þessum~~ ein ályktun, að skil-
 yrt: íslant sé skult að hlýta þessu
 ákvæði: þessu. Þar þá einn
 að gata þessu, annars vegu þess
 sambands, sem þetta fyrir máli
 þessu að vera í vit önnu ákvæði
 stjórna skráinnu, og hins vegu
 þess, að til þessu að vera um
 þjótinga meiri réttarreglu er
 stjórna skráinnu gjálf, svo að hin
 vert: að hita í þessu haldi fyrir
 þessu.

Þessi

þessu hjórtinnabils þing-
 manna helin aldrei verit höfust-
 áttit: íslensku stjórna skrá-
 innan. Stjórna skrá vor þjógn

seth í Bolandi 1874. ^{frá þeim tíma} Altt þauget til
 1920 var björtimabil þingmanns gfi-
 leitt 6 ár, og sumra þó um skeið
 12 ár. Þat er fyrst: stjórna skráin
 1920, sem björtimabil er ákveðit
 4 ár, og hefi svo haldið sitan.
 Skráin áttatun hafa rítt þó,
 hve björtimabil hefi hvergi sínu
 verið ákveðit langt, en lengd þess
 heggur augu um, hvort ~~þá~~ vest-
 talið ríka eta eigi, né um þjótingu
 brenningu gfi-leitt.

En þjóting brenningu er einmitt
 sé at tryggja ~~þess~~ listvæðit met
 þó, at almenningsi gefist kostur á
 at ríta þó, hvergi fara met þat
 mikilvaga veld, sem Alþingi er
 falið. Skilgert: þess, at kjósendur
 geti leitt þessum rétti: sínum af
 viti og fjöt:inni til heilla ^{m.a.} ~~en~~
 at þeim gefist óskertur kostur á at
 fylgjast met þó, sem er at gefast,
 at þeir hef: heimild til at hafa
 áhrif hver á annars, ^{og vera rítt ein samur} hvort heldur
 er í ritvæðu máli eta met fundu-
 höldnum. Þá verða þeir og at hafa
 lauf: til at kjósa, hvern þann,
 sem kjósgætan er og fram er botinn
 samkvæmt ískránum lögunum. Þat
 er óvægjanlegt, at sjálf stjórna-
 skráin atlast til, ^{at} þessi skilgert:
 séu fyrri handi, þessa korit er.
 Met al annars þess vegna ^{ett} ákveðit:
 hefur um persónu frelsi, ~~þá~~ frelsi
 frelsi og fundu frelsi. ~~ett~~. Altt eru
 þetta megin ákveðit: stjórna skrá-
 inna, og ár þeirra ystu bren-
 ningu einshis verður skripa leikun

völdlafanna. Mannréttindi þessi eru
 antvikaðs alr- eigi afnummin á Bolandi,
 og þjótning þessinga heft: því ant-t
 öll önnur en í þeim löndum, þar
 sem svo er. Slítt vita alir, at þar
 eru ^{mi} lönt. Þat munu alra- rígt ví-
 fengja þeir, sem telja sig hefa gert
 þat af lífsmantaga sinni og jafn-
 vel vor Bolendinga jafnframt. Mun
 þat ventan þvi eigi deilt. Forsendur
~~þessara~~ þar, sem stjórnan skráin gílf
 setur fyrir ábrættum sínum um
 þessinga, eru þess vegna eigi
 fyrir löndum, þvi heli heyrst þess,
 at þítt munu vitu þessi réttmet:
 þess at láta þessinga mi falla
 mitan, þvi get: munu ská í þat
 fullítt vegna forðennis þess, sem
 met þvi vori skapat. Þeir, er so
 hugsa, gæva sí eigi gæin fyrir, at
 hit lathlega forðenni ^{væri þess á mál-}
 at láta þessinga fara fram, á
 þess at forsendur stjórnan skrá-
 innan ^{væri} fyrir hendi. Fyrir máli
 stjórnan skráinnar eru þvi eigi
 brotin, þvi at vikið sé ^{t.í} hlitan um
 stand þvi heggvænnis ábrætt: at
 þessingum skuli þessin á ljóga
 ára frest: á metan ytri atvika
 hefa gert óljákvæmlega skertingar
 á grundvallaratriðum þessinga-
 réttarinn.

Athugasem stjórnan skráinnar
 gjálfrar og samantvænda gæmra á-
 bræta þessara leita þessinga ~~þessara~~
 til þess, at rétt hefi verið at
 fresta almennum alþingis þess-
 ingum. En utan og ofur stjórnan
 skránni er réttar vegla, sem heli

sömn afleitningar. Því þess vegna best er,
 og vitum best af öllum lögfræðingum,
 að maðurinn brýtur lög. Segja má, að
 orðalag verklunnar sé óheppilegt, því að
 maðurinn brýtur eigi lögin heldur
 einnigis ríki þeirra til hlítar, eta
 að þann vort: að skýra: samræmi
 vit herra. En aukastítt: er, þvennig
 manni vilja orða hugsumina, því
 að sjálf er hins ómundeild réttar-
 vegla sjálfri stjórnan skránni atvi.

Aðværingun getur eigi
 verið um það, að einn og lögun
 í leifun þjóðarinnar ^{er} ~~er~~
 komit, þá vort: hins ^{síð} ~~er~~ at vera sam-
 huga, og forysturmann herra vort:
 að einbeita huganum at því at
 rita fram in þeim vandamálum,
 sem si og a stjórna at. Ni má
 eigan frítarþilli þola né asingar
 einn gegn öðrum. Af þess vegna
 hlýta hins vegar at leita almennar
 asingar, sundrun landslistans, af-
 gæva trúkun á starfi forysturmannna
 og annar óþagat, sem leggjaudi er
 í sökunna á verjulegum tímann
 vegna þeirra maðuranna, at almenn-
 unger vort: sjálfur mákun einn,
 en hlýtur at leita til algers óþag-
 atan á tímann, sem má ~~at þess~~
~~at dala eigi þetta, heldur þess~~ ^{þess} ~~þess~~
 sig lítt vortuga fulls þessis, er
 betri tíman ^{þess} ~~þess~~ á mig, enda at
 öðrum líkun ^{indan} ~~þess~~ stjórnat til ein þess
 ori: hlýtur er sundrun veldislofa
 um mál landrens er þess er
 orðin. Si maðurinn at forta þess
 var ótrítt ríkar og rétt herra er

Þf þess vegna hlýtur eigi
 skil't þetta, heldur þess

at dala eigi þetta, heldur þess
 sig lítt vortuga fulls þessis, er
 betri tíman ^{þess} ~~þess~~ á mig, enda at
 öðrum líkun ^{indan} ~~þess~~ stjórnat til ein þess
 ori: hlýtur er sundrun veldislofa
 um mál landrens er þess er
 orðin. Si maðurinn at forta þess
 var ótrítt ríkar og rétt herra er

legbrennis á kvæti: stjörnan skrair innan
 um þat, hvern þessingum skuli
 fram fara.

Wafi getur þvi eigi leikið
 á, at áhyktun er um frestan al-
 mennum alþingis þessingum, sem
 Alþingi samþykt: 15. maí s. l.,
 var eigi atvins heimil at réttum
 löggum heldur og stjórnmálaáut-
 sagt slíkt, at þeirna réttar skylda
 nálgast. Sjálf hljóta áhyktunin
 svo:

„Vegna þess at Ísland hefi
 verið hvernig af öðrum atila
 stjórnmálaáut og list á hvernig
 kvæti: af þessum og vegna þess
 ástandi, sem af þessum sökum hefi
 þessum skapast: landinn, og full-
 þessingum óvissu um þat, sem
 í vandanum komu at vera, telur
 Alþingi, at almennum þessingum
 geti: slíkt at svo komu þarit
 fram með eðlilegum hætti: sta:
 samræmi við tilgang stjórna-
 skrairinnar og anda listkvæti:inn.

Alþingi ákvætur þvi, at al-
 mennum þessingum til Alþingis
 skuli frestat fyrst um sinn, þar
 til ástættum breytast þannig, at
 þarit þygi at láta þessingum
 fara fram, þó slíkt lengu er
 4 ár, og framlangist niðursendi
 hljóti: mátt: samræmi við þat.

Um einstök atvit: áhykt-
 unum þessum skal eigi fjölgráta
 Dregið skal þvi á þat, at e. t. v.
 heft: verið allt eins eðlilegt, at
 þess heft: heft: þannig staðfest-
 unum landhafa þessingum valdi. þar

er þó um forþrit: eitt at meta,
og þar at Alþingi er fulltrúi fjöt-
urinnar, en frá henni kemur
riksvaldið, verður sí háttur, sem
í þessu var helstur, eigi víðfengdur.

Alþingi varst en aftur á móti
hitt at meta svo fyrir, at kosningar
megi alls ekki frestast lengur en í
þjógun ár. Þat eitt þar stótt at
fresta þeim í mestum ástætur
frestunarrinnar en fyrir handi,
livesu lengi sem þat verður,
og líta þar fara fram sjálf-
skjött, sem þar eru í sögunni,
hvert sem þess verður lengur áta
skemur at líta.

Þess skal á þat bent, at
þar sem Alþingi hefi tekið sín vald
til at fresta kosningum, en rétt, at
þat ákveit: og, liveness þar meg
fram fara, og leitir af því,
at um rísum er þingprofsrættur
handhafa kosningsvalds í sögunni.

III.

Éftir hvernig Danmörkun
vart Ísland hvern 10. apríl 1940
at taka í sínar hendur at öllum leyst:
metfert utanríkisráði og landhelgis-
gættum og flestum handhöfnum konungs-
valds í um í landit, allt at svo stöðna
ata til brátabrigta. Allar brútur
þessar í kvartanum gæmist gegn ort-
legi sambandslaga ata stjórnaðum
og ~~þess~~ (þess) samt stöðna: þess
af engum dregit í eða.

Þá er ljóst vort, at stöðit
mundi standa langa stund, sá
menni, at eigi vort lítit sitja
vit þá brátabrigta skipum, sem
í þessum máli var gert
vort 1940. Undir menn þá um
skert eigi alls-kostar samnála um,
hvort til brogts skuldi taka. Men
gæinði þó eigi framur á um tak-
markit: Alagert frelsi og fullveldi
Íslands. Gæddu þótt: sumum sem
starfsgætt vort veri at gæra veldi
í kvartanum: þessu efri á metan
er lendum her veri í landinum, og
frelsi landsins þó skert met ein
ávarlegri hatti: en sambands-
isgi þess, sem at lendum var at
losna vit. þess, sem svo hitan á,
þó lendum m. a. s. hatti á þess, at
litt meik gott: takit á þess sam-
þyktum, en gættan vera metan
vort stöðit, og vit hitit, at þess
gættan, þess vegna óvirkta af and-
stættisgætt þess, en þess heli
her og þess gættan þess ~~þess~~.

L. raktan t. l.

níðri, sem ályktunin er gerin, og auk þess samþykki $\frac{3}{4}$ hluta atkvæta vit almenna atkvætaágreitðir meðal bjóenda þess, enda heli a.m.k. $\frac{3}{4}$ hlutan þeirra tækt þátt: kemur.

2f vit hökstaflinn átt: at hella ein höftur 'Solemdingur á árinu 1941' skili átt: en breiðast endur- skotunum sambandslaganna, standa: samningaþjálfunum herra: þjófi á, og loks at þeirum hitumum gætu þeir loks at sýn vitjum sambandslaganna. En samband höfðast: umi getur hökstaflinn samningaþjálfunum engu úrslita þjófnings höft. Á lövum bændur reglur þjóta- ríttanna helja þjófilka uppsögur sambandit á lövum samninga eirungis vera eitt af mörgum atvikið, en get: á orknot 'gildisgru þess.' Þann höftur atvika, sem þess geta þessit til greina, eru: 1) Sambandslag atvika. 2) Fullmægning samninga. 3) Af- sol samninga ríttar. 4) Tíma tákunarbani: i samning. 5) Atvika samninga helja at vera til. 6) Dmögurlest er at fullmægja samning. 7) Fyrirvari, þessum ortum eta þessjandi, þ. á. m. verulega breytt atvika. 8) Vandud á samning. Þann öll þess atvika og þjófnings þessum eru til gerlegastar reglur: þjóta rítt- imum og verður áttvikið at skilja lítill-þessat handahöfs fyrirandi, sem i samning er rítt, i samræmi vit þess.

L, þessur eru stundur á sem hér

Þessum þessit var skiptum Danmerkur og 'Solemdingur gætu fleiri en ein af þessum reglum átt vit. En þessum hlaut þess at hafa sívstaka þjófnings, þ. e. reglur um áhrif

16.

vanfjanda samninga á gildi hans.

Ástæta þessa er að leita: ályktun Alþingis 10. apríl 1940, er hljóttat: no:

„Vegna þess ástands, er mið hefni slæpt, getur Danmörk ekki náð um-
bót til meðferðar utarríkis mála Ís-
lands sambærant 7. gr. dansk-íslenska
sambandslags, né landhelgis gælu sam-
bærant 8. gr. tötva laga, og ljúsi Al-
þingi þess vegna gfi þvi, að Ísland
tökur að svo stöddu meðferð mála
þessara að öllu best: í sínum hendur.

Með hinum einhænda ortum
er þvi slægt föstr, að Danmörk geti
ekki af sínu hálfu fullmætt sambands-
rättmálanum. Danmörk hefi vitun-
bernt þessa ályktun og réttmæt:

þessu og þessu með þessu ályktun

Alþingi vitunbernt þessu og
Danmörk hefi vitunbernt þessu og
ályktun Alþingis 10. apríl 1940

er þvi slægt föstr, að Danmörk geti

ekki af sínu hálfu fullmætt sambands-

rättmálanum. Danmörk hefi vitun-

bernt þessa ályktun og réttmæt:

þessu og þessu með þessu ályktun

Alþingi vitunbernt þessu og

Danmörk hefi vitunbernt þessu og

ályktun Alþingis 10. apríl 1940

er þvi slægt föstr, að Danmörk geti

ekki af sínu hálfu fullmætt sambands-

rättmálanum. Danmörk hefi vitun-

bernt þessa ályktun og réttmæt:

þessu og þessu með þessu ályktun

Alþingi vitunbernt þessu og

Danmörk hefi vitunbernt þessu og

ályktun Alþingis 10. apríl 1940

er þvi slægt föstr, að Danmörk geti

ekki af sínu hálfu fullmætt sambands-

rättmálanum. Danmörk hefi vitun-

bernt þessa ályktun og réttmæt:

Professorn Guðrún Þorvaldsson segir
: rit: sínu *Den danske-islandske*
Fælledslov, 3. Udg. ^{2. Udg.} 1933 s. 19 svo:

„En at loven gælder for (samfundet)
Løgn) enhver, som er i gæld som
loven med hensyn til samfundet, på
at det er ikke heller til det frem

brott falls -

Lýfi lítt

: sl., eftir öðrum þeim ~~lyfta á~~
myndum vitandi og um sam-
ing, t.d. vegna vandfæra af hálfu
annars at-la eta vegna ^{venlega} ~~vegis~~ breyttra
forseðna, at svo miklu leyti, sem
þetta getur til greina þannig vegna
þess þanna tíma, sem samningur
urinn er bindandi. Því at þótt
svo verti líf: 5 á at leggja þri

brott falls -

~~þess~~ spurninguna um, hvort
líkan ~~lyfta á~~ ^á ~~státun~~, ^á ~~lygn~~ ^á ~~gerðar-~~
dinn þann, sem um rættir:
17. gr. sl., þá ^á ~~lyfta~~ ^á ~~státun~~
diki, at líkan ^{brott falls} ~~lyfta á~~ ^á ~~státun~~
þannig at vera ^á ~~lygn~~ ^á ~~hæddi~~ og
þa af leitandi hlafa: þá met
sér hinar venjulega þjótréttar-
lega afleitningu.”

En um áhrif vandfæra á
milliríkja samninga segir stjórnmálfræðingurinn
Danur Prof. Axel
Möller: Folkeretten: Fredstid
og Krigstid, I, Del. 2. Udg. 2. Udg. 1933,
s. 258 svo:

„At venleg vandfæra af hálfu
annars at-la hljóti: at veita hinum
heimild til at ljá alla samning-
inn in gildi fallinn, a: samningur
vit dæmnan samninga vegna.
En: þjótréttinnum hlafa menn,
svo vegna hinna ótryggari

En samningurinn falli eigi af
 sjálfr sér in gildi. Gledur ~~leitir~~^{leitir} af
 einblita vandud ^{at-ka} annars, at hann
 öflest einungis rétt til at ábræta, at
 samningurinn sé fallinn brott, og
 þá met þvi, at hann lýsi eigi
 keystan undan skyldunni til at
 fylgja þeim samningi, sem ekki
 var fullnægt; en hann hefi einnig
 fullkominn rétt til at ábræta, at
 samningurinn skuli gilda áfram,
 og þá ~~þá~~ ^{þá} velja brottfall sam-
 ningins hefjast fullnæggingar,
 og eftir atvikum bota fyrir
 tjón þat, en hann hefi betit.

(i) at þess at

Af þessu leitir, at á meðan
 þat ríki, sem rétt ^{til þessa} ~~saga~~ hefi
 eigi hjat yfir vilja sínum til
 at losna frá samningnum, þá
 standur samningurinn í gildi
 og heldur öllum áhrifum sínum.
 Aftur á móti vertur yfir lýsingin um
 viljann til brottfalls samning-
 ins at losna fram innan hef-
 legrs tíma frá samningsrofunni;
 en ef ríki, sem réttinn á, bítur
 lengi, og einnig ef þat heldur
 áfram at fullnægja samningnum
 at sínu leysti, þá vertur at á-
 kyfsta af þvi, at þat hefi afsætt
 sér rétt: sínum. Með einföldum
 mótneðum gegn samningsrofunni
 er ~~samningurinn~~ ^{samningurinn} ~~hvorði~~
 bett né hann áskilinn.

Þessi höfundur vilja grúa
 á milli venulegra og óvenulegra
 ábræta samninga og takmarka
 réttinn til riftinga samning-
 um vit þess tilvika, þessu brottit

er á mót: hversum fjárfundum, en
 elski en best at sjá, hvern annar er á
 atili, sem fjárfir vandfud heli átti,
 get: réttan dæmt um hlutfallslega
 fjárfingis mismunandi ákvæta sam-
 inganna, enda má sigi missa sjónar
 á því, at samningsskuldbindingin
 tekur jafnt til allra ákvæta sam-
 inganna og again þess jafnskuld-
 bindingu. Einmitt af þessari ástæðu
 heli einhluta vandfud eigi af sjálfu sér:
 þó með sér ógildingur sam-
 inganna, heldur en þess, sem fjárfir
 henni verður, í gjálfsvald eitt, hvort
 hann hefur aftur á ný ógildingur
 eða áfram held samninganna. Ást-
 ætt geta atilar samt svo um,
 at rof á tilteknum ákvætum
 samninga heli eigi: þó með
 sér rétt til at rífta öllum sam-
 ingnum."

Met al endanmálaudi manna
 er ritabændastur höfundur:
 fjárfir: professor Dypsenheim,
 í bók sinni, International Law,
 Vol. I, Fifth Ed., London 1937,
 s. 747-749 segir hann um
 samningis rof:

"Rof annars stanningsmáls
 á samningi heli eigi af sjálfu sér:
 þó með sér ógildingur samning-
 ann, en hvern atili: heli heimild
 til at ógilda hann af þessari
 ástæðu. Met al fjárfir höfundur er
 eigi sambandlag um þetta atvit,
 þó sem seinu greina á milli
 venulegra og óvenulegra ákvæta
 samninganna, og halda því fram, at
 einungis rof á venulegra ákvæti

skapi ~~stilla~~ þessum átilanum
 rétt til at rífta samningnum.
 Atvín mót mál þessari greiningu,
 og helda þar fram, at það sé ekki
 stítt best at greina venuleg ákvæði
 frá óvenulegum ákvæðum, at
 skilyrðis skylda vit samningi ~~vegi~~
 jafnt til óvenulegra sem venulegra
 ákvæða, ~~þessari~~ og sé at-li,
 sem heldit helin samningnum,
 eigi sjálfur at kvæða á um,
 hvort vol á samningi, jafnvel
 : óvenulegum ákvæðum hans,
 rétt het: ógildisgru hans. Þótt
 máki grein samt, þegar sam-
 ningur kvætur þessum, ^{þessum} ~~ortum~~ svo
 á, at hann skuli ^{þessari} telja brottum,
 ef volinn er áður tiltekinn
 hluti hans.

Réttinum til at rífta
 samningi vegna samningsrofa
 verður at heita hefulegum tíma
 eftir at þau verða bún. Ef
 það ríki, sem líkan rétt á, nota
 hann ekki ~~í samningi~~ ^{í samningi}
 verður at telja vítt, at líkanum
 rétti hef: verið afslátt. Einnföld
 mót mál, eins og mót mál ~~stóra~~
 Bretlands 1886 þegar hversland
 hórf frá 59. gr. Þessum sam-
 ningnum 1878, sem ákvæð þess:
 hefningnum: Batoum, lafar
 hvorki: sé fölgissa ríftingur
 né áskilin ríftingarnétt."

Professa hantvæðt:
 þoudu helin sétt um hvern til-
 vitnum útgáfu af rífti dypur-
 heims, og geri hann netar-

máls þá athugasemd, at dyppan-
 heimur hefi at vinnu tölut ríftingur
 jafn-heimila, hvort sem nafin
 vinnu venuleg eða óvenuleg atviti:
 samningur, en gjallur segir hann,
 at ~~he~~ venulega sé rétt, at þat
 sé einungis, ef at-ki fullnaðin
 eldi venulega ákvæði, þ.e. ákvæði
 sem skipti máli um höfundatviti
 samningur, eða ef þat um fleiri
 en eitt höfundatviti: samningur,
 þá einhverjum þeirra, ~~at~~ heim-
 ild sé fyrir linnu at-linnu
 til at rífta öllum samningu-
 um.

Allir þessir höfundar eru þannig sammála um, at veruleg vandud skapi ríftningarrétt þeirra til lands, sem fyrir henni verður, alveg ein tillit til þess, hvort sá, sem vandudir, á sök á henni eða öðri - Sammi ^{þeirra} vilja m.a.s. ganga lengra og telja, at hver- þona vandud veit: ríftningarrétt. En hinni var þannari tala bevis- antum fram, at nægilegt sé, at eitt verulegt atrið: af mörgum verulegum sé vandud til at öllum samningnum megi rífta.

Þegar Alþingi ákvað at- gert:innan 10. apríl 1940, heft: e.t.v. mátt segja, at vandud væri öðri þá þegar fyrir hendi, heldur væri hún einungis fyrir- sjáanleg. Þegar of þeirri ástæðu var rétt at fara svo vanlega, sem gert var. En vandudir hef- i næst slík, sem rétt var fyrir gert, og ein og fyrir er sagt, þá heft Danir ríftur beitt hafi, enda hefti hún ástætt: i meira en 13 mínúti, þegar Alþingi tók málið at rífta upp til ákvaðinnna. At svo vöxnu máli hlaut þeir vandudir at veita Íslandi sama rétt og slík vandud yfirleitt veitir skv. Þjóðarrétt: þeirra, sem fyrir vandud verður.

Danir eiga at vinna eigi sök á þvi, at þeir heft eigi of sínni hálfu gertat fullnæst sambandsloaga samningnum. En sök eða aðleysi skipta eigi máli.

~~Þessi heftur m.a.s. gertat hvort fyrir sig ómöguleika sínum til fullnæstinga til at hefta samningnum in öðri hálfu, at þá gert vitat eigi fyrir Dani sína haldur og fyrir Íslendinga. Þá heft völdur þeir eigi og þvi sama vandudir verður~~

nema þeir atvika, at vandfud varð
 óvenulegt atviti: samningur, og
 en þó sumir hinna allra fremstu
 þjótríttar fræðingar, sem telja,
 at þetta hefði eigi haldur þá
 meina þjótríttar. Þá ágreinir þu
 en þó áreitunlega þjótríttarlaws
 í þessum sambandi, þeir at eigi
 ventur um þat deilt, at þat
 þær ákvæði, sem Dáinnur var
 ómögulegt at fullnægja og þeir
 þeir vandfudur, sem sí kynningin
 um metfart utarríkismála og
 landhelgisgeðlu, en venulegt atviti:
 sambandslagsamningur, einhver
 þó hit kynningin. Slann en þeir
 ótríttar allur ríttarlaws, jafn-
 vel at skotum þeirra, sem þeir
 skortu vilja setja ríttarlaws.
 illhinn, þat þá at álit: hinna.

Af Bolands hálfu hefði skert
 verið gert, sem skifti þat þessum
 ríttarlaws. Þó at samningurinn
 væri eigi ríttar á metan segja
 mátti, at vandfud væri einungis
 kynningin, heldur væri þá
 mest vit vögur atgertin, og
 vit þær væri lík: it setja metan
 þat: it væri eftir at gá luvirja
 fram yndi, þá ríttar þat autvitat
 eigi ríttarlaws, þegar
 ájnt er, at vandfudin skendur til
 langframa. Ríttarlawsinn
 hefur at haldast, jafnvel þótt
 enginn kynningin væri sí um þat
 gertur, ~~þat haldast~~ þær til
 vandfudum hjúkum, en samkvæmt
 hinum tilvitnum höfundum
 en óruggast at nota réttinn þat

en vanfræð lykku, ef komum í at
beita.

Samkvæmt þannarsögðu hefti:
þátt at réttum lögum státt at
ískilja rétt til ríftinga en hessa
þá eigi gildi samningur í líki, og
þá m. a. hefjast ni endurskotum
en eftir 18. gr. sambandslaganna,
en láta samvinnulega ríftinga skilja
eiga sér státt fyrir en um þátt
lík, sem vanfræð lykku. At athugasemur
máli var þá þessi leit eigi far,
þegar af því, at vegna ríftandi
ástands eru samningar um
endurskotum ómögulegir, enda
þellur þá brott skyldur til at full-
mægja samningnum at því leysti,
vo lægt sem ómöguleikinn var.

Athika þau og réttarreglur,
sem ni hafa verið rakin, sjáa
ótvíðt, at Ísland hefti á o. l.
vori ótíðt rétt til ríftinga
sambandslögunum. Láttarreglur
um, at þjótréttar skuldbinding státt
eigi lengur en athika heldast at sam-
legur ábreytt frá því, sem var þegar
undir honum var gefjist, leitni
til sönnu ríftatötu. Frelsi rök-
stutningur þess er samt óþarfur
at sanna, því at afleiðinga hinna
reglanna eru óumdeilanlegar og
þau va ályktat frá forsendum,
sem Davni sjálfni hafa talið á.

Því heli nanna verið þygt,
at ábráttum um, hvort ríftingar-
réttur væri fyrir handi, beysti-
annat hvort undir gerta dómnum
skv. 17. gr. sambandslaganna, sem

Altt umt mál er hið, hvort
huggjalegt hef: verið að breyta þeim
rikti, sem til ríftningar var þess.
Svo sem, að þannan er sagt, greindi
menn, ^{in skipt} völdu á um þat, Að
er leikur um ~~þess~~ þess sammála
og samveisubest um, að þann að
eiga ótölega, mestan svo stá: sem
ni, er líka gefur þann ótrúlegt uppi,
að þessum væri andanlegur, ^{vepshúsum} þannur
um þingit: þessa þann sambands-
kangsla og ein þess skotssemi þess
þess Ísland.

Þetta verður, að Alþingi hef:
innmitt notað hið riða metahöf
met þingsályktum þessum um gjöf-
stá:smáit, sem samþykkt var
17. maí s. l. og lýgta svo:

„ Alþingi ályktar að þess gfi
þess:

at þat tala Ísland hef: ótögt
riðit til þess sambandsríka rit
Danmörku, þann sem Ísland hef:
þessum stá: at tala: sína þess
met þess alþra sína mála, enda hef:
Danmörku ekki getat þess met þess
mál, sem þess tala at sei at þann
met: unbat: Íslands met sambands-
samningi Íslands og Danmörku
frá 1918.

at af Íslands þess verit:
ekki um at verit ^{andmáningum} á sambandslega
riðit mála um rit Danmörku, þess
ekki þess at svo stóðan þessmet,
vegna ríkjandi ástands, at ganga
frá þannlegum sambandsrík-
um og andanlegum stjórna þess-
um ríkjum, enda verit: þess
ekki þess at þess um til stjórna þess

Íslendingar hafa með ályktun
 þessari kringlaðust á bálit ein
 ríftingarrétt vegna varnarmáttar Danm
 á at fullnægja sambandslögunum.
 Þá kemur þat og berlega fram í
 ályktuninni, at sambandi Íslands
 og Danmerkur er ein þessum sam-
 vinnulega bálit, þótt eigi þygi vegna
 mikjandi ástandi ^{þingþat} at ganga form-
 lega frá sambandslötum. Eigi er
 heldur bálit: um leika veinar val: á því
 at hinir tóma formi, sem mi er
 eitt eftir, munu verða slitit, þessum
 íslendingar telja ein heita, og
 ein þess at beitt verði: fyrir málum
 18. apr. sambandslögunum um endur-
 skotum og alþjótaratkratagreiðslu.
 Hins vegna kemur eftir sem áður at
 vera rétt vegna fyrir málum 2. mæp.
 75. apr. stjórnskrárinna at
 hafa almennu atkratagreiðslu um
 málit, en þá mægi einheldur
 meiri hlut:

Sama dag og ályktunin um
 gjöldstat: málit var samþykkt, gert:
 Alþingi svofelldu ályktun um atkta
 völd: málumun mikisins:

"Alþingi álykta at kjósa
 mikistjórnar h:l eins árs: sem,
 formi met þat völd, er rítturmet:
 Íslands var fálit met ályktun Al-
 þingis hinn 10. apríl 1940, um
 atkta völd: málumun mikisins."

Heimild Alþingis h:l þessum
 ályktunum er hin sama og h:l á-
 lyktunanna 10. apríl 1940. Þessum
 Alþingi heft: þá heimild h:l at
 þá: um landum ^{at þá} þetta völd,
 þá ~~álykta~~ þat mi rítturmet því

13 vali ríkisstjóra, sem fram
 fór 17. júní,

innviðs met öðrum hatti: en
 Met þeim ríkisstjóra / er þessi lara
 þessi aukit ni minnkat frá þeim,
 sem þessa var gert 10. apríl 1940.
 Þessi þetta atsta vald var flutt ím
 i landit. Hinsvegar kemur fram i
 þessari ályktun, at þeim er talin
 á öryggari umbrámat: þessa valds
 er ^{íu hatti} h. brátabingta ~~var~~ gert. ~~sed~~
 þessu þat, at sigi er atkemur at af-
 sala þessa valdi á mig at in land-
 inn. Síta von seth hóg um ríkis-
 stjóra, sem ein þessa þessu ~~sem~~ atsta

Alþingi gert: lokar 17. maí
 nafolla þingsályktun um stjórns-
 kipulag Íslands:

„Alþingi ályktan at ljá
 yfir þeim vilja sínum, at þjóðli
 vent: stofnat á Íslandi sjáfrjálkt
 og sambandslert mit Danmáikun
 ventur þomlega st. t.“

Þetta gildi þessara álykt-
 unar er ekki neitt. Þess er ein-
 megi stjórnkerisgjálfing, sem
 stjórnskerisgjálfingur ventur á
 sínum tíma afveg óþundinn
 af. En met þessu er sagður
 þessu allra sta a. m. h. als þessu
 Íslandinga, og vitanlegt er, at
 þessu fullnægja þessu sjáfrjálkt
 og þessu hafa þessu h. h.

N

Met þessu ákváðunum, sem
 þessu hafa mit raddar, þessu Alþingi
 frá þessu þessu þessu: mit þessu
 stjórnskeris og sambandsrithmál.
 En þessu var gert af ríkis neytunum

2. 10. 1941

og stjórnum skilningi á öðrum tím-
ana og þeim fjöturum. Alþingi
sýndi þar með, at þat vissi
skilningi á fjöturum fjöturum
vit þannit og djörflegri handhöfna
rættarinn. þat þunni at beita
rættarinn svo, at þat geti ortit
vaxit skilningi at sjá fjöturum þar-
bæta á þeim örlega þunni
tímum, sem gfi þessu hafa
gerið. [Þessi þat munu 'Gleddinga'
þessi þunna þessu þunni fjötkk.

Þótt 3. júlí 1941

Bjarni Benediktsson